УДК 811.111/004.7
DOI: 10.15587/2519-4984.2025.338046

ЕЛЕКТРОННІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ХДАФК: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Ю. М. Коваленко, М. В. Хаустова

The article examines the experience of utilising electronic learning tools in teaching English to non-linguistic students at the Kharkiv State Academy of Physical Culture. In the context of modern educational digitalisation, integrating electronic resources into the learning process is critically important, as it enhances student motivation, stimulates cognitive engagement, and fosters creative thinking. The study employed analysis of contemporary electronic learning resources, systematisation of scholarly sources on educational digitalisation, comparison of platform functionalities, and assessment of interactivity, multimedia potential, and personalisation capabilities. The findings indicate that electronic learning tools provide multimedia presentation of content, interactive tasks, automated testing, and feedback mechanisms, improving learning efficiency. At the same time, certain limitations of platforms were identified, including challenges in integrating them into traditional instruction, limited interactivity, and the need for additional guidance for students with different levels of English proficiency. The implementation of electronic resources supports the adaptation of pedagogical methods to the requirements of the modern information environment, the development of students' professional, communicative, and digital competencies, and the enhancement of distance and blended learning. Future development of electronic learning tools involves increasing interactivity, adapting tasks for different proficiency levels, expanding multimedia capabilities, and introducing innovative methodologies, which will further improve learning effectiveness and student engagement

Keywords: *electronic learning tools, English language, non-linguistic specialities, distance education, educational digitalisation, communicative competence*

How to cite:
Kovalenko, Y., Khaustova, M. (2025). Electronic learning tools in teaching English to non-linguistic students at Kharkiv State Academy of Physical Culture: experience and prospects. ScienceRise: Pedagogical Education, 3 (64), 82–85. http://doi.org/10.15587/2519-4984.2025.338046

© The Author(s) 2025
This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

У контексті стрімкої цифровізації сучасного суспільства модернізація системи освіти, зокрема, імплементація електронних підручників у навчально-дидактичний процес, стає одним із пріоритетних напрямків розвитку в Україні. Сучасний освітній простір невпинно наповнюється електронними засобами навчання. Тенденція до цифрової трансформації навчального контенту зумовлює зміну підходів до викладання дисциплін, а також вимагає актуалізації навчальних матеріалів з урахуванням новітніх наукових досягнень та пошуку інноваційних методологічних підходів.

Особливо гостро ця потреба відчувалась в умовах світової пандемії COVID-19 та, пізніше, під час воєнного стану в Україні, коли дистанційне навчання стало не просто факультативним, а основним ресурсом, що спричинило попит на пошук нових когнітивних стратегій як для викладачів, так і для студентів. Навіть при тому, що українські викладачі та науковці досягли значного прогресу у використанні цифрових технологій і створили безліч методичних розробок, питання підготовки, впровадження і удосконалення електронних підручників та їх ефективного використання все ще залишається невирішеним.

Тож перед закладами вищої освіти постало завдання не лише забезпечити безперервність освітнього процесу, а й підвищити якість підготовки викладачів та ефективність навчальних платформ, програм і дидактичних матеріалів шляхом впровадження та вдосконалення цифрових рішень.

2. Літературний огляд

Сучасна освітня діяльність відбувається в гібридному просторі, утвореному завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), тож науковці В. Биков та М. Лещенко наголошують, що педагогіка має адаптуватися до нових реалій, де фізичний і віртуальний світи тісно взаємодіють [1].

У своєму дослідженні І. Іванюк і О. Овчарук зосереджують увагу на проблемах, які виникають у процесі дистанційного навчання, а також аналізують готовність і ставлення вчителів до використання онлайн-інструментів [2].

Процес імплементації електронних підручників характеризується низкою викликів, серед яких ключовими є технічне оснащення та методична підготовка педагогічних працівників. Це питання у своїй роботі розглядають дослідники А. Литвинов, Я. Топольник, Л. Чумак, Н. Приходкіна, Л. Антонюк та С. Крамська [3].

Аналіз наукових статей іноземних авторів дозволяє краще зрозуміти глобальні тенденції, інноваційні підходи та виклики, пов'язані з використанням електронних підручників у різних країнах. У цьому

контексті цікавими видаються роботи Фен Лі, Цзе Шен, Вей Хуан [4], Дж. Енгбрехта [5], Е. Доблера [6], в яких розглянуто переваги та недоліки електронних підручників та інших електронних засобів навчання.

Оскільки електронні підручники містять завдання як для роботи з викладачем, так і для самостійного опрацювання вивченого метеріалу, то цікавою видається робота І. Олійник і Н. Волкової щодо самоосвіти за допомогою ІКТ та організації навчальної діалогової взаємодії [7].

Науковці Л. Сергеєва, Н. Муранова, В. Купрієвич, спираючись на досвід китайських викладачів, наголошують на необхідності підвищення рівня цифрової компетентності та інформаційної грамотності викладачів закладів вищої освіти [8].

Розглянуті наукові дослідження фокусуються на викликах, пов'язаних із розробленням електронних засобів навчання, але зворотний зв'язок від здобувачів освіти не отримує належної уваги. Тому автори вважають актуальним проаналізувати відгуки користувачів щодо ефективності вправ впровадженого посібника задля коригування та оптимізації змісту навчального матеріалу.

3. Мета та завдання дослідження

Метою статті є визначення ефективності, переваг та напрямів вдосконалення "Електронного практикуму з ділової англійської мови" для студентів немовних спеціальностей на прикладі Харківської державної академії фізичної культури.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Проаналізувати досвід використання електронного практикуму в освітньому процесі ХДАФК.

2. Оцінити ефективність ресурсу на основі результатів фокус-групового опитування студентів.

3. Виявити ключові переваги та недоліки електронного засобу навчання.

4. Узагальнити підходи іноземних дослідників до впровадження подібних ресурсів.

5. Сформулювати рекомендації щодо вдосконалення електронного практикуму для немовних спеціальностей.

4. Матеріали і методи

Матеріалом дослідження став електронний практикум «Practical E-Course «Business English», розроблений викладачами Харківської державної академії фізичної культури (ХДАФК). Апробація електронного практикуму «Practical E-Course «Business English» проводилася протягом 2023-2024 навчального року. Після завершення курсу студенти заповнили анкету, створену авторами з дотриманням принципів інформованої згоди, тож кожен респондент був поінформований про мету дослідження, його завдання та умови участі.

Перед початком анкетування студенти ознайомилися з описом, що містив повну інформацію про збір та використання даних, а також про гарантії конфіденційності. Згода на участь у дослідженні була зафіксована у першому питанні онлайн-анкети, де студенти підтверджували свою згоду на добровільній основі. У опитуванні взяли участь 50 студентів третього курсу, які навчаються за спеціальністю "Фізична культура і спорт" та обрали вибіркову дисципліну "Ділова англійська мова". Цей вибір групи є важливим, оскільки показує застосування цифрових рішень для студентів, для яких англійська мова не є основною спеціалізацією.

У дослідження було використано такі методи:

1. аналіз електронного практикуму «Practical E-Course «Business English», розробленого викладачами ХДАФК. Оцінювалась його відповідність критеріям програми навчальної дисципліни та потребам студентів.

2. анкетування 50 студентів бакалаврського рівня. За допомогою анкети закритого та відкритого типу вивчалися зручність використання практикуму, результативність навчання та рівень мотивації студентів.

3. синтез нових вправ, таблиць, лексичних мінімумів та гіперпосилань на основі побажань опитаних студентів та досвіду іноземних дослідників.

4. опитування фокус-групи з 15 студентів, які використовували першу версію практикуму, для виявлення позитивних змін.

5. порівняння результатів першого анкетування з відгуками щодо вдосконаленого варіанту електронного посібника.

5. Результати дослідження та їх обговорення

Впровадження електронних підручників та посібників є відображенням загальної тенденції до цифровізації освітнього простору. Електронні видання, завдяки своїй цифровій природі, мають розширений функціонал порівняно з паперовими. Вони забезпечують:

– мультимодальне представлення інформації за допомогою анімації та гіперпосилань;

– можливість оперативного контролю знань, зокрема самоконтролю;

– відповідність сучасним психолого-педагогічним вимогам до організації навчального процесу;

– стимулювання полісенсорного сприйняття інформації;

– активізацію когнітивних процесів завдяки інтерактивним завданням;

– забезпечення індивідуалізації навчання;

– зручність розповсюдження та зберігання в цифровому форматі.

Однак, поряд із перевагами, існують і певні недоліки електронних підручників та посібників, які включають:

– обмежені можливості групової та колективної роботи;

– незвичність, нетрадиційність електронної форми подання інформації;

– складні способи подання інформації, що можуть відвернути студента від матеріалу.

Сучасні дослідження підтверджують ефективність використання електронних засобів навчання (ЕЗН) в освіті, особливо у вищій школі. При цьому тривають дискусії щодо їхнього змісту, форми та

місця в навчальному процесі [9]. Різноманітність технічних і програмних платформ сприяє появі нових педагогічних підходів. Науковці підкреслюють, що розробка електронних навчальних посібників вимагає від педагога наявності інформаційно-цифрової та дослідницької компетенцій [10]. Цифровізація визначена одним із пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти як в Україні, так і в інших країнах, що свідчить про її ключову роль у максимізації ефективності освітнього процесу [11]. Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) як засобу розвитку пізнавальних інтересів дітей та студентів є актуальною проблемою сучасної педагогіки [12]. Дистанційне та змішане навчання, які набули значного поширення, потребують постійної адаптації та знаходження нових шляхів для ефективного застосування онлайн-сервісів та ІКТ для урізноманітнення освітнього процесу, подолання пасивності студентів, активізації їх пізнавальної діяльності та творчого мислення, а також реалізації індивідуального підходу до навчання та візуалізації матеріалу [13].

Враховуючи сучасні тенденції, викладачами кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури було ініційовано розроблення електронного практикуму з метою підвищення зацікавленості студентів, швидкості засвоєння матеріалу та результативності навчання [14]. Важливим етапом створення такого посібника було опитування здобувачів освіти щодо вибору платформи [15]. У цьому пункті 74% опитаних (37 студентів з 50) висловили перевагу хмарній платформі для графічного дизайну Canva, оскільки вона дозволяє створювати не лише статичні сторінки, а й інтерактивні елементи, а також активно використовується ними для створення власних презентацій. Хоча Canva не є повноцінною платформою для завдань з автоматичною перевіркою, вона надає можливість викладачу вказувати на помилки, виправляти їх та коментувати відповіді студентів, що забезпечує індивідуальний зворотний зв'язок. Платформа підтримує створення візуальних компонентів для різних видів вправ, таких як картки для перетягування, інтерактивні таблиці або графічні органайзери, та дозволяє експорт у різних форматах (PDF, JPG, PNG) [16]. Електронний практикум був розроблений відповідно до вимог упорядкування навчальних видань (структура, зміст, якість, достовірність інформації) з додаванням медіафайлів, гіперпосилань та інтерактивних сторінок.

Існуючи наукові думки щодо переваг та недоліків ЕЗН спонукали авторів провести дослідження з метою оцінки ефективності використання електронного практикуму з ділової англійської мови студентами немовних спеціальностей у дистанційному форматі. Загалом, результати дослідження показали, що переважна більшість студентів позитивно оцінила якість та зручність електронного практикуму, а їхня мотивація до вивчення англійської мови зросла. Студенти зауважили, що виконувати завдання Reading/Listening Comprehension в електронному форматі набагато зручніше та ефективніше, ніж у паперовому підручнику [17].

Незважаючи на високі показники ефективності та задоволеності, дослідження також виявило певні недоліки електронного практикуму, що потребували уваги для подальшого вдосконалення. Основні недоліки включали: обмежену інтерактивність платформи; складність завдань для студентів із нижчим рівнем володіння англійською мовою; необхідність більш детальних інструкцій українською мовою.

Автори врахували досвід іноземних науковців та відгуки опитаних студентів, внесли зміни та додали творчі завдання. Після цього було проведено якісне дослідження шляхом створення фокус-групи, до складу якої увійшли 15 студентів, які користувалися першою версією електронного практикуму, з метою попередньої оцінки вдосконаленого варіанту практикуму до його офіційної публікації. Здобувачі вищої освіти ознайомилися з оновленнями і зазначили, що позитивно оцінюють елементи творчих завдань, список сленгових фраз та розмовної лексики профільної тематики. Опитування фокус-групи відбувалось у форматі "живого" спілкування. Отримані результати вказують на валідність та доцільність впроваджених змін, підтверджуючи їхню релевантність потребам цільової аудиторії, що підтверджує ефективність методичних нововведень, сприяє підвищенню мотивації та залученню здобувачів освіти до навчального процесу.

Практичне значення. Електронний практикум «Practical E-Course «Business English» містить достатню кількість практичних завдань, вправ та ситуацій з інтерактивними елементами, а також аудіо- та відеоконтентом. Він може бути ефективно використаний як для аудиторної роботи під керівництвом викладача, так і для самостійної роботи студентів.

Обмеженням проведеного дослідження можна вважати те, що дослідження проводилось на прикладі студентів ХДАФК, що може не повністю відображати досвід студентів інших немовних спеціальностей або закладів вищої освіти.

Перспективами подальших досліджень є: вдосконалення інтерактивності; підтримка лексичних навичок; адаптація та диференціація; розвиток цифрових освітніх ресурсів.

6. Висновки

1. Електронний практикум з ділової англійської мови успішно інтегрується в освітній процес ХДАФК, забезпечуючи студентам немовних спеціальностей доступ до структурованих навчальних матеріалів та інтерактивних завдань.

2. Результати фокус-групового опитування свідчать про позитивне сприйняття ресурсу студентами, зокрема щодо зручності використання, мотивації до навчання та покращення мовної компетентності.

3. Серед основних переваг практикуму виділено мультимедійність, гнучкість у використанні та можливість самостійного опрацювання матеріалу, тоді як недоліками є потреба в стабільному інтернет-з'єднанні та базовій цифровій грамотності.

4. Підходи ілюстративної комунікації, застосовані в електронному ресурсі, відповідають сучасним тенденціям викладання англійської мови, сприяючи розвитку навичок професійного спілкування в кон-

тексті фізичної культури та спорту.

5. Подальше вдосконалення практикуму передбачає оновлення контенту, розширення інтерактивних можливостей та адаптацію до потреб різних категорій студентів, з урахуванням досвіду міжнародних освітніх платформ.

Конфлікт інтересів

Автори декларують, що не мають конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування. Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних.

Використання засобів штучного інтелекту

Автори підтверджують, що у процесі створення представленої роботи технології штучного інтелекту не використовувалися.

Література

1. Bykov, V. Yu., Leshchenko, M. P. (2016). Digital humanistic pedagogy: relevant problems of scientific research in the field of using ict in education. Information Technologies and Learning Tools, 53 (3), 1. https://doi.org/10.33407/itlt.v53i3.1417

2. Ivaniuk, I. V., Ovcharuk, O. V. (2021). Problems and needs of teachers in the organization of distance learning in ukraine during quarantine caused by Covid-19 pandemic: 2021 research results. Information Technologies and Learning Tools, 85 (5), 29–41. https://doi.org/10.33407/itlt.v85i5.4669

3. Lytvynov, A., Topolnyk, Y., Chumak, L., Prykhodkina, N., Antoniuk, L., Kramska, S. (2022). E-Learning Technologies for Future Teachers: Introduction of Educational Innovations in Higher School Practice. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13 (1Sup1), 403–421. https://doi.org/10.18662/brain/13.1sup1/327

4. Li, F., Sheng, J., Huang, W. (2023). Design and Implementation of Intelligent-textbook: Digital Transformation Perspective. Journal of East China Normal University (Educational Sciences), 41 (3), 101–109.

5. Engbrecht, J. R. (2018). Digital Textbooks Versus Print Textbooks. Culminating Projects in Teacher Development, 35. https://repository.stcloudstate.edu/ed_etds/35

6. Dobler, E. (2015). e-Textbooks. Journal of Adolescent & Adult Literacy, 58 (6), 482–491. https://doi.org/10.1002/jaal.391

7. Олійник, І. В., Волкова, Н. П. (2025). Самоосвітня компетентність як ключовий компонент підготовки майбутніх бакалаврів у межах відкритого інформаційного освітнього середовища. ScienceRise: Pedagogical Education, 2 (63), 4–9. https://doi.org/10.15587/2519-4984.2025.331127

8. Сергеєва, Л., Муранова, Н., Купрієвич, В. (2022). Позитивні практики розвитку цифрової компетентності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти: досвід Китайської Народної Республіки. Професійна педагогіка, 2 (25), 147–156. https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.25.147-156

9. Li, X. (2021). Textbook Digitization: A Case Study of English Textbooks in China. English Language Teaching, 14 (4), 34–42. https://doi.org/10.5539/elt.v14n4p34

10. Alencar, A. R. D., Castro, A. M., Soares, D. T. D., Amaral, L. D. S. V. E. V., Gomes, R. L. R. (2024). Digitalization And Participation In Education: Opportunities, Challenges, And Initiatives In The Digital World. IOSR Journal of Humanities and Social Science, 29 (10), 18–26. https://doi.org/10.9790/0837-2910011826

11. Nychkalo, N. G., Muranova, N. P., Voliarska, O. S., Kudina, V. V. (2022). Professional Development of Academic Staff by Means of Information and Communication Technologies: the Ukrainian Experince. Information Technologies and Learning Tools, 90 (4), 162–172. https://doi.org/10.33407/itlt.v90i4.4882

12. Lawrence, J. E., Tar, U. A. (2018). Factors that influence teachers' adoption and integration of ICT in teaching/learning process. Educational Media International, 5 5(1), 79–105. https://doi.org/10.1080/09523987.2018.1439712

13. Kovalenko, J. (2021). Professional Training of Future Sports Managers: International Experience. Zeszyty Naukowe Wyzszej Szkoly Technicznej w Katowicach. Katowice, Polska: «Katowice Press», 13, 301–308. https://doi.org/10.54264/0027

14. Гнатенко, К. В., Коваленко, Ю. М., Соїна, І. Ю. (2021). Business Foreign Language. Харків: ХДАФК, 105.

15. Williamson, B. (2019). Policy networks, performance metrics and platform markets: Charting the expanding data infrastructure of higher education. British Journal of Educational Technology, 50 (6), 2794–2809. https://doi.org/10.1111/bjet.12849

16. Романовський, О. О., Романовська, Ю. Ю., Чаплинська, Н. М., Данилов, С. А. (2021). Підвищення якості дистанційної освіти та онлайн контролю самостійної роботи студентів. Information Technologies and Learning Tools, 84 (4), 211–233. https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4339

17. Хаустова, М., Коваленко, Ю. (2025). Цифрові рішення у викладанні ділової англійської мови. Актуальні питання іноземної філології, 22, 98–104. https://doi.org/10.32782/2410-0927-2025-22-14

Received 19.08.2025
Received in revised form 04.09.2025
Accepted 15.09.2025
Published 18.09.2025

Юлія Миколаївна Коваленко*, Доктор філософії, доцент, Кафедра української та іноземних мов, Харківська державна академія фізичної культури, вул. Клочківська, 99, м. Харків, Україна, 61022

Марина Валеріївна Хаустова, старший викладач, кафедра української та іноземних мов, Харківська державна академія фізичної культури, вул. Клочківська, 99, м. Харків, Україна, 61022

***Corresponding author:** Yuliya Kovalenko, e-mail: julawa09@gmail.com*